

Міністерство освіти і науки України

Навчальна програма «Історія України. 10-11 класи»
для закладів загальної середньої освіти

(авт. Берендєєв С.О., Білай Ю.В., Євтушенко Р.І., Кронгауз В.О.,
Пастушенко Р.Я., Сергієнко В.С., Степанова Н.М.).

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.08.2025 № 1192)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма “Історія України”. 10-11 класи для закладів загальної середньої освіти розроблена для навчання осіб, які проживали /перебували на тимчасово окупованій території і не мали доступу до української системи освіти; для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України (адаптована версія для здобувачів освіти з тимчасово окупованих територій, також може використовуватися в освітньому процесі для учнів / учениць, які тимчасово живуть за кордоном). Програма побудована за лінійною структурою із забезпеченням лінійного підходу. Курс призначений для здобувачів / здобувачок освіти, які впродовж тривалого часу перебували на тимчасово окупованих територіях.

Навчальна програма “Історія України” для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти (адаптована версія для здобувачів освіти з тимчасово окупованих територій) розроблена згідно Закону України “Про освіту” від 05.09.2017 №2145-VIII, “Про повну загальну середню освіту” від 16.01.2020 №463-IX, відповідно до абзацу 27 частини першої статті 64 Закону України «Про освіту», статті 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту», підпункту 13 пункту 4 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630 (зі змінами), наказу МОН від 21.07.2025 № 1047 “Про затвердження Типової освітньої програми для навчання на рівнях повної загальної середньої освіти осіб, які проживають або проживали на тимчасово окупованій території України”, наказу “Державної установи “Український інститут розвитку освіти” від 16 травня 2025 року №60-аг “Про утворення робочих груп щодо розроблення модельних навчальних програм з вивчення окремих предметів, адаптованих до потреб здобувачів освіти з тимчасово окупованих територій” з метою забезпечення доступу до освіти та належної організації освітнього процесу для осіб, які проживають або проживали на тимчасово окупованій території України.

Мета: формування у здобувачів освіти з тимчасово окупованих територій цілісного уявлення про історію України, розуміння основних тенденцій сучасного розвитку українського суспільства та держави, сприяння усвідомленню себе українцем – громадянином України, виробленню активної громадянської позиції, поваги до прав людини та демократичних цінностей, готовності їх захищати.

Завдання:

- розвиток історичного мислення, здатності осмислювати сучасне у його зв'язках з минулим та прогнозувати майбутнє;
- розвиток умінь мислити критично та системно, міркувати логічно, діяти творчо та комунікувати з іншими людьми задля досягнення суспільно значущих цілей;
- ознайомлення з основними політичними, економічними, соціальними та культурними процесами, характерними для України в минулому і тепер;
- характеристика основних періодів історії України в контексті історії Європи та світу;
- розуміння учнями / ученицями прав та свобод людини, необхідності їх визнання, дотримання й захисту силою закону та з власної ініціативи;
- виявлення переваг демократичного врядування, зв'язку між громадянськими правами та обов'язками, усвідомлення потреби неухильного виконання обов'язків громадянина України.

Специфіка впровадження навчальної програми для здобувачів освіти з ТОТ:

- адаптаційна спрямованість програми (програма враховує: потенційні прогалини у знаннях здобувачів освіти через навчання за викривленими чи ворожими наративами; необхідність психоемоційної адаптації та безпечного освітнього середовища; потребу у поетапному включенні до українського освітнього простору);
- можливість реалізації у таких форматах:
 1. екстернатна форма (самостійне опанування матеріалу та складання атестацій);
 2. сімейна форма навчання;
 3. патронаж для дітей, що перебувають на тимчасово окупованій території та продовжують навчання в українській системі освіти;
 4. дистанційна або онлайн-освіта (з використанням рекомендованих платформ);
 5. індивідуальний навчальний план або консультаційна підтримка після переїзду на підконтрольну територію.
- використання освітніх ресурсів для самостійного опрацювання змісту навчального матеріалу, зокрема матеріалів “Всеукраїнської школи онлайн” (<https://lms.e-school.net.ua>) для щоденного навчання, виконання діагностувальних, підсумкових, комплексних підсумкових робіт, визначення динаміки рівня сформованості навчальних досягнень/компетентностей(завантаження матеріалів у безпечному середовищі у випадках, якщо є обмежений доступ до інтернету або блокування українських ресурсів).
- перегляд короткометражних навчальних відеофільмів з колекції Pistacja (<https://ua.pistacja.tv/>). Запропоновані відеоуроки побудовані з урахуванням Державного стандарту базової середньої освіти України

та модельних навчальних програм Нової української школи з історії та громадянської освіти. Вони пропонують аудиторії високоякісні навчальні матеріали, доступ до яких можна отримати будь-де та будь-коли з комп'ютера, планшета чи смартфона.

**Курс «Історія України. 10-11 класи»
структуровано за такими розділами:**

10 клас:

Розділ 1. Україна в роки Першої світової війни.

Розділ 2. Українська революція, розпад Російської імперії та повстання національної держави – Української Народної Республіки.

Розділ 3. У боротьбі за українську незалежність.

Розділ 4. Україна в складі тоталітарної імперії – Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Розділ 5. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період. Українська політична еміграція в країнах Європи.

Розділ 6. Україна в роки Другої світової війни.

УЗАГАЛЬНЕННЯ ДО КУРСУ. Історія України в контексті “великої Тридцятилітньої війни ХХ століття” (1914 - 1945 рр.).

11 клас:

Розділ 1. Україна в повоєнний період.

Розділ 2. Україна в умовах деєсталінізації.

Розділ 3. Україна в період системної кризи Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Розділ 4. Відновлення державної незалежності України, її роль у розпаді Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Розділ 5. Розвиток України як незалежної держави.

Розділ 6. Європейський вибір України. Російсько-українська війна.

УЗАГАЛЬНЕННЯ ДО КУРСУ. Україна й цінності людського буття в сучасному світі.

Пріоритети змісту:

- орієнтація на формування та розвиток національної ідентичності українця / українки;
- спрямованість на розвиток пізнавальних та практичних громадянських умінь учнів;

— акцент на суспільно-політичній історії України, формуванні громадянського суспільства та його ролі в набутті й утвердженні національної незалежності українців.

РОЗПОДІЛ ГОДИН

Додаток

Типовий навчальний план
для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти,
адаптований до потреб учнів з тимчасово окупованих територій

Навчальний предмет	10 клас	11 клас
Історія України	35	35

“Історія України”. 10 клас.

Вступ. “Коротке” XX ст. в історії України.		
Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Пропоновані види навчальної діяльності
Знати: □ характерні ознаки «короткого» XX століття; □ територіальні межі розселення українців як етносу на початку XX ст.; □ етнічний і соціальний склад населення України початку XX ст.; □ назви земель/держав з великою українською діаспорою. Розуміти: □ зміст понять: «геополітика», «світова війна», «імперіалізм», «імперія», «націоналізм», «національна держава», «національна революція», «нація»; □ розпад імперій і утворення національних держав як провідну тенденцію XX століття. Уміти: □ показати на історичній карті етнічно українські землі станом на початок XX ст. та землі/держави з великою українською діаспорою; □ визначити основні тенденції політичного, соціально-економічного та	XX століття у світовій історії. Періодизація історії України XX ст. Населення України XX ст.: динаміка чисельності, етнічний і соціальний склад, зміни в структурі. Розселення українців упродовж XX ст.. Українська діаспора.	Характеристика (на основі тексту, візуальних джерел) “короткого” XX ст., його періодизації щодо історії України. Робота з джерелами (у малих групах, парах), відслідковування динаміки чисельності, етнічного та соціального складу українського народу, визначення особливостей українського суспільства в різні періоди “короткого” XX с.. Навчальне дослідження (проєкт) на тему: “Українська діаспора в XX ст.”, визначення завдань та формування дослідницьких груп.

культурного розвитку України і світу на зламі XIX–XX ст.		
Розділ 1. Україна в роки Першої світової війни.		
Знати: □ сутність «українського питання» напередодні Першої світової війни; □ позиції українських політичних сил напередодні та в умовах війни; Розуміти: □ зміст понять: «геополітика», «імперія», «імперіалізм», «військове генерал-губернаторство», «депортація», «окупаційний режим», «світова війна», «Перша світова війна»; □ причини розходжень українських політичних сил у ставленні до війни; □ причини та наслідки створення українських добровольчих військових формувань і сплеску доброчинного руху в Україні. Уміти: □ схарактеризувати російський окупаційний режим на українських теренах, що належали Австро-Угорській імперії; □ висловити аргументовані судження щодо ставлення українських політичних сил Наддніпрянщини і	Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав. Війна та українські політичні сили. Воєнні дії на території України в 1914–1917 рр. Українці в арміях протиборчих держав. Утворення та діяльність Українських січових стрільців. Життя на фронті і в тилу, стратегії виживання цивільного населення. Політика Російської та Австро-Угорської імперій на українських землях у 1914–1917 рр. Вплив Першої світової війни на світогляд та політичні орієнтири українців.	Фронтальна робота (бесіда з елементами обговорення, аналіз історичних текстів, формулювання запитань до них). Групова (робота в парах, малих та / або великих групах, робота над проблемними питаннями. Коментоване читання уривків історичних текстів. Використання лінії часу для встановлення послідовності історичних подій. Розташування ключових подій української історії на лінії часу. Модерована дискусія щодо створення та діяльності Українських січових стрільців. Індивідуальна робота (робота з підручником / з історичним джерелом, проблемне завдання / запитання, укладення історичного словника). Складання асоціативного куща («українське питання» напередодні

західноукраїнських земель до Першої світової війни; □ схарактеризувати повсякдення різних верств населення в умовах Першої світової війни;		Першої світової війни). Підготовка усного есе “Вплив Першої світової війни на світогляд та політичні орієнтири українців”. Створення медіапродуктів за матеріалами теми.
--	--	---

Розділ 2. Українська революція, розпад Російської імперії та повстання національної держави – Української Народної Республіки.

Знати: □ дати утворення УЦР, проголошення УНР і державної незалежності УНР, утворення Кримської Народної Республіки. Розуміти: □ зміст понять: «нація», «націоналізм», «національна держава», «національна революція», «автономісти», «курултай», «національно-культурна автономія», «меджліс», «самостійники», «універсал», «червоний терор»; □ передумови постання національної держави – Української Народної Республіки; □ вплив світових подій на внутрішньоукраїнські процеси; □ передумови, характер і наслідки війни	Причини та рушійні сили Української революції. Українська Центральна Рада (УЦР). Всеукраїнський національний конгрес. Українізація в російській армії. Формування перших українських військових підрозділів. Вільне козацтво. I, II, III Універсали УЦР. Кримськотатарський національний рух. Курултай і Кримська Народна Республіка. Роман Челебіджіхан. Перша російсько-українська війна. IV Універсал: проголошення державної незалежності УНР. Бій під Крутами. Мирний договір УНР із Центральними державами. Формування української громадянської нації. Конституція УНР.	Фронтальна робота (бесіда з елементами обговорення, аналіз історичних текстів, формулювання запитань до них). Групова (робота в парах, малих та / або великих групах, робота над проблемними питаннями. Коментоване читання уривків історичних текстів. Використання лінії часу для встановлення послідовності історичних подій. Розташування ключових подій української історії на лінії часу. Модерована дискусія щодо проголошення Української Народної Республіки та сприйняття нової держави міжнародним співтовариством.
---	---	--

більшовицької Росії проти УНР. Уміти: □ визначити хронологічні межі Української революції; □ використовувати карту як джерело інформації про події Української революції та першої російсько-української війни; □ узагальнити зміст Універсалів УЦР, визначити положення Берестейського мирного договору; □ визначити здобутки і прорахунки УЦР у державотворчому процесі, обґрунтувати висловлені судження; □ аргументовано оцінювати діяльність визначних особистостей (Володимир Винниченко, Євген Чикаленко, Микола Міхновський, Михайло Грушевський, Роман Челебіджіхан, Петро Болбочан).		Індивідуальна робота (робота з підручником / з історичним джерелом, проблемне завдання / запитання, укладення історичного словника). Складання асоціативного куща (“національна революція”, Універсал). Підготовка усного есе “Діяльність Вільного Козацтва”. Моделювання інтерв'ю з Володимиром Винниченком, Євгеном Чикаленком, Миколою Міхновським, Михайлом Грушевським, Романом Челебіджіханом, Петром Болбочаном (на вибір). Створення медіапродуктів за матеріалами теми.
---	--	---

Розділ 3. У боротьбі за українську незалежність.

Знати: □ дати утворення ЗУНР і проголошення Акта злуки; □ хронологічні межі, перебіг та результати Першого та Другого Зимових походів Армії	Українська Держава (гетьманат Павла Скоропадського). Внутрішня та зовнішня політика. Питання розбудови війська. Антигетьманське повстання. Відновлення УНР. Трудовий конгрес України. Державне	Фронтальна робота (бесіда з елементами обговорення, аналіз історичних текстів, формулювання запитань до них). Групова (робота в парах,
--	---	--

УНР; □ час існування, форми та основні ознаки національної державності: УНР за УЦР, Української Держави, УНР за Директорії, ЗУНР; Розуміти: □ зміст понять: «воєнний комунізм», «гетьманат», «Директорія», «київська катастрофа», «лінія Керзона», «націонал-комунізм», «політична еміграція», «продовольча розкладка», «реімперіалізація», «реквізиція», «терор», «червоний імперіалізм»; □ значення Акта злуки УНР і ЗУНР як вияву волі українців до консолідації етнічних земель та свідчення національної самоідентифікації населення України; □ створення УСРР як один із результатів більшовицької реімперіалізації, особливості статусу УСРР у 1919–1920 рр.; □ вплив рішень Паризької мирної конференції та Варшавської угоди на перебіг боротьби за українську незалежність; державотворчих процесів в Україні на розвиток української культури; Уміти:	будівництво та національна політика. Кримські крайові уряди 1918–1919 рр. Спроби приєднання Криму до України. Розпад Австро-Угорської імперії. «Листопадовий зрив». Західно Українська Народна Республіка: державне будівництво. Акт Злуки УНР і Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР). Польсько-українська війна 1918–1919 рр.: причини, перебіг та результати. Галицька армія. Чортківська офензива. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті. Друга російсько-українська війна. Отаманщина. Холодноярська республіка. Створення маріонеткової Української Соціалістичної Радянської/Советської Республіки (УСРР/УССР). Політика «воєнного комунізму». «Червоний» терор. Окупація українських земель білогвардійцями. “Білий терор”. Денікінський режим на теренах України. Відновлення збройної експансії більшовицької Росії та окупація теренів УНР. Перший зимовий похід Армії УНР. Варшавська угода. Війна УНР в союзі з Польщею проти	малих та / або великих групах, робота над проблемними питаннями. Коментоване читання уривків історичних текстів. Використання лінії часу для встановлення послідовності історичних подій. Розташування ключових подій української історії на лінії часу. Модерована дискусія щодо історичного значення Акту Злуки УНР і Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР). Індивідуальна робота (робота з підручником / з історичним джерелом, проблемне завдання / запитання, укладення історичного словника). Складання асоціативного куща (“воєнний комунізм”, “київська катастрофа”, “червоний імперіалізм”). Підготовка усного есе “Політика “червоного” терору на українській землях: особливості та наслідки” / “Наслідки Варшавської угоди для українських земель” (на вибір). Моделювання інтерв'ю з Павлом Скоропадським /
--	--	--

□ встановити послідовність подій Української революції та боротьби за українську незалежність; □ показувати на карті території УНР, Української Держави, ЗУНР; □ порівнювати державотворчі процеси в УНР, Українській Державі, ЗУНР; □ висловити аргументоване судження про причини перемог і поразок українських політичних сил у боротьбі за українську незалежність; □ пояснити причини політичної еміграції українців; особливості ставлення різних груп населення до революційних процесів та боротьби за українську незалежність; □ визначити особливості розвитку української культури та повсякденного життя людей у 1917–1921 рр.; □ схарактеризувати політичну та/або мистецьку діяльність, Євгена Петрушевича, Павла Скоропадського, Симона Петлюри.	більшовицької Росії. Поразки Червоної армії під Варшавою–Замостям («Диво на Віслі»). Повстанський рух 1920–1921 рр. Другий Зимовий похід Армії УНР. Поразка УНР. Розвиток культури у 1917–1921 рр.: освіта, науки, мистецтва. Повсякдення в умовах революцій та воєн: індивідуальний досвід, стратегії виживання, моральні виклики. Історичні уроки Української революції та боротьби за незалежність.	Симоном Петлюрою (на вибір). Створення медіапродуктів за матеріалами теми.
Розділ 4. Україна в складі тоталітарної імперії – Союзу Радянських Соціалістичних Республік.		

Знати: □ хронологічні межі перебування УСРР у складі СРСР; нової економічної політики та політики «коренізації» («українізації») в УСРР; «епохи Голодомору», існування УАПЦ, «великого терору»; □ дати переходу до форсованої індустріалізації та суцільної колективізації в УСРР; Голодомору; показових політичних процесів 1920-х – початку 1930-х рр. («Шахтинська справа», «справа Спілки визволення України» тощо); □ головні місця поховання жертв Голодомору, масових репресій (на національному, регіональному, локальному рівнях). Розуміти: □ зміст понять: «автокефальна церква», «Великий терор», «геноцид», «Голодомор», «директивна економіка», «залежна територія», «коренізація», «культ особи», «політика творення голоду», «привласнення суверенітету», «радянські п'ятирічки», «розкуркулення», «розстріляне Відродження»,	Голод 1921–1923 рр. в УСРР і Криму. Повстанський рух в Україні 1921–1923 рр. Формальний та реальний статус УСРР/УССР у «договірній федерації» радянських республік – Союзу Радянських/Советських Соціалістичних Республік (Радянському/Советському Союзу, СРСР/СССР). Привласнення союзним центром суверенітету України. Утворення Кримської Автономної СРР/ССР у складі РСФРР. Суспільно-політичне життя в УСРР. Впровадження непу в УСРР. Політика «коренізації» («українізації»). «Українське відродження». Українська автокефальна православна церква (УАПЦ). Молдавська Автономна СРР/ССР у складі УСРР. Форсована промислова індустріалізація в УСРР. Перехід до планової економіки. Масові депортації, кампанія з розкуркулення, насильницька колективізація. Пасивні і активні форми опору населення УСРР сталінській політиці. Прояви національної свідомості, антиімперські, антирадянські/антисовєтські настрої в УСРР. Голодомор 1932–1933 рр. –	Фронтальна робота (бесіда з елементами обговорення, аналіз історичних текстів, формулювання запитань до них). Групова (робота в парах, малих та / або великих групах, робота над проблемними питаннями. Коментоване читання уривків історичних текстів. Використання лінії часу для встановлення послідовності історичних подій. Розташування ключових подій української історії на лінії часу. Модерована дискусія щодо політики Советів, спрямованої на знищення українського населення. Індивідуальна робота (робота з підручником / з історичним джерелом, проблемне завдання / запитання, укладення історичного словника). Складання асоціативного куща («коренізація», «великий терор», «розстріляне відродження»). Підготовка усного есе «Боротьба з куркульством чи знищення українського
---	--	--

«соціалістичний реалізм», «сталінізм», «тоталітарна імперія», «українізація», «хлібозаготівлі», «чорна дошка»; □ статус УСРР як залежної території в складі тоталітарної імперії СРСР; □ сутність комуністичного тоталітарного режиму, особливості його проявів в Україні; □ особливості реалізації «політики коренізації» («українізації») в УСРР; □ суть та наслідки форсованої індустріалізації, насильницької колективізації та масових репресій ; □ пропаганду як інструмент підготовки геноциду; □ явище Голодомору як геноциду Українського народу; □ масові репресії як злочини радянського тоталітарного режиму; □ мету, прояви, наслідки посилення російської експансії у сферах освіти, науки, культури; Уміти: □ встановити послідовність подій історії України 1921–1939 рр.; □ визначити: 1) методи, наслідки інкорпорації України до складу СРСР;	геноцид українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Національно-демографічні зміни. Політичні процеси кінця 1920-х – початку 1930-х рр. Масові репресії. «Розстріляне відродження» («Червоний ренесанс»), «Великий терор» в Україні. Згорання «українізації». Посилення російської експансії у сферах освіти, науки, мистецтва. Антирелігійна політика радянської влади. Конституція УРСР/УСРСР 1937 року: порушення прав людини за ширмою декларованих свобод.	селянства». Укладання питань для інтерв'ю “Голодомор як геноцид Українського народу”. Створення медіапродуктів за матеріалами теми.
---	--	--

2) передумови, причини та масштаби соціально-економічних перетворень, масових репресій, нищення української інтелігенції; 4) особливості розвитку української культури в 1921–1939 рр.; □ аргументовано обстоювати правову оцінку Голодомору як геноциду Українського народу.		
--	--	--

Розділ 5. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період. Українська політична еміграція в країнах Європи.

Знати: □ хронологічні межі перебування і правовий статус західноукраїнських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини; □ дати створення УНДО, ОУН, проголошення незалежності Карпатської України. Розуміти: □ зміст понять: «екзил», «інтегральний націоналізм», «Карпатська Січ», «нансенівський паспорт», «національна кооперація», «політична еміграція», «русини», «східні креси», «український націоналістичний рух»; □ сутність та особливості національної політики Польщі, Румунії, Чехословаччини щодо	Українські землі у складі Польщі: політика щодо «східних кресів» і міжетнічні відносини. Осадництво. «Пацифікація». Економічне та культурне життя: бізнес і українська кооперація. Культурно-просвітні і спортивні товариства українців. Українські політичні організації. (УНДО, ОУН) Українські землі у складі Румунії. Українські землі у складі Чехословаччини: суспільно-політичне і економічне життя. Правовий статус Закарпаття. Карпатська Україна. Августин Волошин. Карпатська Січ. Українська політична еміграція.	Фронтальна робота (бесіда з елементами обговорення, аналіз історичних текстів, формулювання запитань до них). Групова (робота в парах, малих та / або великих групах, робота над проблемними питаннями. Коментоване читання уривків історичних текстів. Використання лінії часу для встановлення послідовності історичних подій. Розташування ключових подій української історії на лінії часу. Модерована дискусія “Національна політика Польщі, Румунії,
---	---	--

українського населення; □ передумови формування та зміст теорії «інтегрального націоналізму»; □ вплив міжнародних відносин міжвоєнного періоду на долю регіону. Уміти: □ синхронізувати події політичного, соціально-економічного та культурного життя українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини та УСРР у 1921–1939 рр.; □ використовувати карту як джерело інформації про розподіл українських територій між державами Центрально-Східної Європи в 1921–1939 рр.; □ аргументувати особисті судження щодо діяльності УНДО, УНП, ОУН, української політичної еміграції; □ схарактеризувати геополітичне становище Карпатської України; □ визначити основні тенденції та протиріччя розвитку культури на західноукраїнських землях; □ укласти історичні портрети визначних особистостей (Августин Волошин, Андрей Шептицький, Василь Мудрий, Володимир-Сергій		Чехословаччини й українське питання”. Індивідуальна робота (робота з підручником / з історичним джерелом, проблемне завдання / запитання, укладення історичного словника). Складання асоціативного куща (“українська політична еміграція”, “інтегральний націоналізм”). Складання синхроністичної таблиці “Політичне, соціально-економічне та культурне життя українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини та СРСР у 1921–1939 рр”. Моделювання інтерв'ю з Августином Волошином, В’ячеславом Липинським, Дмитром Донцовим (на вибір). Створення медіапродуктів за матеріалами теми.
---	--	--

Залозецький-Сас, В'ячеслав Липинський, Дмитро Донцов, Євген Коновалець, Мілена Рудницька).		
--	--	--

Розділ 6. Україна в роки Другої світової війни.

Знати: □ хронологічні межі окупації України нацистами та їх союзниками; □ дати Акта проголошення Української Держави, створення УПА, депортації комуністичним режимом кримськотатарського народу та інших етносів Криму; □ сутність українського питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни; □ цілі та напрями німецько-радянської співпраці від серпня 1939 р. до червня 1941 р.; □ роль українців у перемозі над нацистською Німеччиною в роки Другої світової війни. Розуміти: □ зміст понять: «бліцкриг», «військовополонені», «воєнні злочини», «Голокост», «евакуація», «країна-агресор», «мобілізація»,	«Українське питання» в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Радянська окупація Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. «Радянізація/советизація» західних областей України у 1939–1940 рр. Масові політичні репресії. Радянські воєнні злочини та депортації. Розкол ОУН. Передумови, початок німецько-радянської війни. Катастрофічні поразки Червоної армії 1941 р. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський «новий порядок» в Україні. Бабин Яр. Голокост. Праведники народів світу в Україні. Акт проголошення Української Держави. Український визвольний рух. Поліська Січ. Українська повстанська армія (УПА). Бойові дії на території України наприкінці 1942–1944 рр. «Чорносивитники». Вигнання німецьких військ	Фронтальна робота (бесіда з елементами обговорення, аналіз історичних текстів, формулювання запитань до них). Групова (робота в парах, малих та / або великих групах, робота над проблемними питаннями. Коментоване читання уривків історичних текстів. Використання лінії часу для встановлення послідовності історичних подій. Розташування ключових подій української історії на лінії часу. Модерована дискусія щодо масових радянських політичних репресій / радянських воєнних злочинів / депортацій (на вибір). Індивідуальна робота (робота з підручником / з історичним джерелом, проблемне завдання / запитання, укладення історичного словника).
--	--	--

«нацистський “новий порядок”», «окупаційний режим», «остарбайтери», «похідні групи», «Праведники народів світу», «радянська/совєтизація», «чорносвітники»; □ відповідальність правлячих режимів тоталітарних імперій— сталінського СРСР і гітлерівської Німеччини за розв’язання Другої світової війни, вчинення злочинів агресії, геноцидів, масових репресій; □ руйнівні наслідки Другої світової війни для України; □ вплив війни на українську культуру (під окупацією, в евакуації, еміграції) та повсякденне життя українців. Уміти: □ встановити хронологічну послідовність і синхронізувати події Другої світової війни в Україні та поза її межами; □ використовувати карту як джерело інформації про оборонні та наступальні операції на території України, пересування протиборчих сторін і рух лінії фронту, адміністративно-територіальні утворення часів нацистського	та їхніх союзників з України. Депортація кримськотатарського народу й інших етносів Криму як злочин геноциду. Культура в роки війни. Повсякдення в часи війни: стратегії боротьби і виживання. Внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною. Ціна війни для України: людські, матеріальні втрати. Українська громада за кордоном після Другої Світової війни.	Складання асоціативного куща (“УПА”, Голокост, нацистський “новий” порядок). Підготовка усного есе “Роль українців у перемозі над нацистською Німеччиною в роки Другої світової війни”. Моделювання інтерв'ю з дослідником /дослідницею періоду. Колективна робота “Словник-довідник “Герої Другої світової війни. Україна”. Створення медіапродуктів за матеріалами теми.
---	---	---

окупаційного режиму на території України; □ пояснити: особливості впливу нацистського окупаційного режиму на спосіб життя та свідомість населення окупованих територій; передумови, сутність: 1) розколу ОУН, розвитку українського визвольного руху та його військово-політичної формації – УПА; 2) явищ часів війни: Голокосту, геноциду ромів, тактики «випаленої землі», депортацій етнічних груп і народів; 3) польсько українського протистояння, ролі німецької окупаційної влади та радянських партизанів у його загостренні; 4) Волинської трагедії; □ визначити вплив війни на: 1) зміни суспільної свідомості населення України; 2) політику Йосифа Сталіна стосовно України; □ визначити наслідки Другої світової війни для України; масштаби втрат українського народу в результаті воєнних дій, злочинів правлячих режимів тоталітарних імперій – СРСР і Німеччини, виявляти розуміння глибини трагедії українців як бездержавної		
---	--	--

нації в той час; ☐ створити біографічні портрети Андрія Мельника, Кирила Осьмака, Романа Шухевича, Степана Бандери, Тараса Боровця (Бульби).		
---	--	--

УЗАГАЛЬНЕННЯ ДО КУРСУ.

Історія України в контексті “великої Тридцятилітньої війни XX століття” (1914 - 1945 рр.).

Знати: ☐ хронологічні межі існування УНР, ЗУНР, УССР; ☐ дати Акту Злуки, інкорпорації Закарпаття, Буковини, Галичини та Волині до складу сусідніх центральноєвропейських держав та анексії ССРСР західноукраїнських земель. Розуміти: ☐ причини втрати суверенітету українською нацією в “буремні” 1920-і роки. ☐ УССР як квазінаціональну державу українського народу, адміністративну одиницю колоніального типу в ССРСР. Уміти: ☐ показати на карті та схарактеризувати зміни територіальних меж УНР і УССР у 1918 - 1945 роках; ☐ встановити причини та наслідки утворення УНР,	Україна на політичній карті Європи в 1914–1945 рр. Уроки української історії 1914–1945 рр.	Порівняльна характеристика (в гурті, з опорою на історичні карти) політичної карти Європи після Першої та наступної і після Другої світових воєн, обмірковування причин та наслідків утворення УНР, ЗУНР, УССР та ССРСР, передумови і наслідки змін територіальних меж УССР в 1918 - 1945 роках. Дискусія на тему: “Уроки української історії 1914 - 1945 років”
--	---	---

ЗУНР, УССР та ССРС; ☐ визначити передумови і наслідки територіальних змін, яких зазнали УНР та УССР; ☐ висловити обґрунтовані судження про уроки вітчизняної історії 1914 - 1918 років.		
---	--	--

“Історія України”. 11 клас.

Вступ. Україна в контексті світового суспільного розвитку в другій половині XX – у першій чверті XXI ст.		
Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Пропоновані види навчальної діяльності
Знати: ☐ періодизацію історії України другої половини XX - першої чверті XXI ст. Розуміти: ☐ поняття: «біполярний (двополюсний) світ», «конфронтація», «соціалістичний табір», «холодна війна»; ☐ характерні риси Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин; ☐ вплив «плану Маршалла» на відбудову повоєнної Європи і формування «двополюсного світу». Уміти: ☐ використовувати карту як джерело інформації про територіальні зміни в Європі за підсумками війни;	Основні тенденції розвитку світу в другій половині XX – на початку XXI ст.. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин. Періодизація історії України другої половини XX – першої чверті XXI ст.	Характеристика (на основі джерел) основних періодів історії України другої половини XX - першої чверті XXI ст. Обмірковування (в гурті) територіальних змін в Європі за підсумками війни, встановлення на цій основі причин та наслідків “холодної війни”. Порівняльна характеристика (в парах) Вестфальської та Ялтинсько-Потсдамської систем міжнародних відносин, визначення (гуртом) сильних і слабких сторін останньої.

□ встановити причини і наслідки розв'язування «холодної війни».		
Розділ 1. Україна в повоєнний період.		
Знати: □ дати ключових подій політичного, соціально-економічного життя в Україні повоєнного періоду; □ факти «радянзації» західних областей УРСР та боротьби з учасниками ОУН і вояками УПА. Розуміти: □ зміст понять: «відбудова», «депортація», «державний антисемітизм», «ждановщина», «культ особи», «лисенківщина», «операція “Вісла”», «операція “Захід”», «спецпоселення»; □ наслідки «радянзації» західних областей УРСР та боротьби ОУН і УПА; □ штучний характер масового голоду 1946–1947 рр., його наслідки; □ сутність повоєнних депортацій як злочинів тоталітарної імперії проти українців; Уміти: □ встановлювати послідовність і синхронність таких подій: формування	Організація Об'єднаних Націй, Україна – співзасновниця ООН. Спеціалізовані організації під егідою ООН. «Загальна декларація прав людини» (1948 р.) і міжнародні пакти про права людини (1966 р.). Україна в системі міжнародних відносин. . Переміщені особи з України. Репатріація. Неповерненці. Встановлення кордонів УРСР із сусідніми державами. Депортація за «обміном населення» між УРСР та Польською Народною Республікою (1944–1946 рр.). Операція «Вісла». Обмін територіями 1951 р. Відбудова промисловості та відновлення сільського господарства. Голод 1946–1947 рр. Особливості державної пропаганди. «Ждановщина» в Україні. «Радянська/советизація» західних областей УРСР. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Операція «Захід». Національно-визвольний рух у 1944–1950-х рр. Бій під Гурбами. «Велика блокада» проти УПА. Депортації родин воїнів УПА.	Фронтальна робота (бесіда з елементами обговорення, аналіз історичних текстів, формулювання запитань до них). Групова (робота в парах, малих та / або великих групах, робота над проблемними питаннями. Коментоване читання уривків історичних текстів. Використання лінії часу для встановлення послідовності історичних подій. Розташування ключових подій української історії на лінії часу. Модерована дискусія щодо проведення операції “Вісла й наслідків її для українського населення. Індивідуальна робота (робота з підручником / з історичним джерелом, проблемне завдання / запитання, укладення історичного словника). Складання асоціативного куща (“повоєнна відбудова”, “жданівщина”,

територіальних меж УРСР; масових депортацій та обмінів населенням; українського визвольного руху в 1944–1950-х рр.; культурного життя республіки; □ показувати на карті зміни адміністративно-територіального устрою УРСР; □ визначати передумови та наслідки депортацій українців із західних областей УРСР та південно-східних областей Польщі, ідеологічних кампаній, їхнього впливу на суспільну свідомість;	Оунівський рух в еміграції. Особливості розвитку культури. Повсякденне життя населення України в повоєнні часи: стратегії виживання. Зміни у суспільній свідомості.	“лисенківщина”). Підготовка усного есе “Голод 1946–1947 рр.: природні чинники чи штучність”. Колективна робота - створення карти “Формування територіальних меж УРСР із нанесенням масових депортацій та обмінів населенням”. Створення медіапродуктів за матеріалами теми.
---	---	---

Розділ 2. Україна в умовах деєталінізації.

Знати: □ дати передання Кримської області до складу УРСР, утворення Українського національного комітету та Української робітничо-селянської спілки; □ прояви дисидентського руху. Розуміти: □ зміст понять: «відлига», «воєнно-промисловий комплекс», «деєталінізація», «деєентралізація управління», «дисидент», «культ особи», «лібералізація», «раднаргосп»,	Внутрішньополітична ситуація в УРСР. Українці в повстаннях у таборах ГУЛАГу/ГУТАБу. Деєталінізація: зміст, ідеологічні обмеження. XX з’їзд КПРС та його наслідки. Деєентралізація управління економікою. Передання Кримської області до складу УРСР. Соціально-економічна інтеграція Кримського півострова з Україною. Становище кримськотатарського народу в місцях депортації та його боротьба за повернення на батьківщину.	Фронтальна робота (бесіда з елементами обговорення, аналіз історичних текстів, формулювання запитань до них). Групова (робота в парах, малих та / або великих групах, робота над проблемними питаннями. Коментоване читання уривків історичних текстів. Використання лінії часу для встановлення послідовності історичних подій. Розташування ключових подій української історії на лінії
--	---	--

«реабілітація», «російщення», «шістдесятники»; наслідки економічних реформ; □ сутність імперської політики російщення України; Уміти: □ встановлювати послідовність подій, пов'язаних із десталінізацією і лібералізацією суспільного життя, модернізацією економіки, формуванням феномену «шістдесятництва» і розгортанням дисидентського, зокрема опозиційного руху, культурним життям; □ використовувати карту як джерело інформації про адміністративно-територіальний устрій УРСР; □ визначати прояви, наслідки політики російщення українського суспільства; □ обстоювати свої судження щодо розвитку культури у період «відлиги» та зародження «шістдесятництва» й дисидентського руху.	«Шістдесятництво». Київський клуб творчої молоді «Сучасник». Зародження дисидентського руху. Антирежимні виступи. Особливості розвитку культури. Продовження політики російщення. Антирелігійні кампанії. Особливості соціальної політики. Повсякденне життя. Зміни у суспільній свідомості.	часу. Модерована дискусія щодо ролі шістдесятництва в відтворенні української національної ідеї. Індивідуальна робота (робота з підручником / з історичним джерелом, проблемне завдання / запитання, укладення історичного словника). Складання асоціативного куща («десталінізація», «відлига», «дисиденти»). Моделювання інтерв'ю представниками шістдесятництва (на вибір). Створення медіапродуктів за матеріалами теми.
--	--	--

Розділ 3. Україна в період системної кризи Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Знати: □ хронологічні межі	Зміни в системі влади. Конституція УРСР 1978 р.	Фронтальна робота (бесіда з елементами
--	--	---

випуску «Українського вісника»; діяльності Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод; □ напрями опозиційного руху, методи боротьби влади з інакодумцями. Розуміти: □ зміст понять: «адміністративно-командна система», «депопуляція», «дефіцит», «застій», «компартійно-радянська номенклатура», «правозахисний рух», «розвинений соціалізм», «самвидав»; □ мотиви активізації дисидентського руху в другій половині 1960-х – на початку 1970-х рр., прояви репресій щодо інакодумців; Уміти: □ визначати хронологічну послідовність і синхронність подій, явищ періоду «застою»; □ порівнювати, аналізувати, робити аргументовані висновки щодо особливостей економічного розвитку УРСР у другій половині 1950-х – 1960-х рр. і в 1970-ті – на початку 1980-х рр.; □ характеризувати правозахисний рух в УРСР; □ аргументовано пояснити	Активізація дисидентського руху: течії, форми та методи боротьби. «Самвидав». «Український вісник». Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод (Українська Гельсінська група / УГГ). Кримські татари в боротьбі за повернення на батьківщину. Наростання економічної кризи та падіння життєвого рівня населення. Уповільнення темпів зростання промисловості. Феномени радянського повсякдення: «хрущовки», «дефіцит», «черги». Етносоціальні зміни в УРСР. Зміни в суспільній свідомості. Особливості розвитку культури. Українське поетичне кіно та естрада. Особливості державної пропаганди в Україні: «радянський народ», «радянська людина» та їхні «вороги». «Радянська/совєтська», імперська vs українська національна ідентичності.	обговорення, аналіз історичних текстів, формулювання запитань до них). Групова (робота в парах, малих та / або великих групах, робота над проблемними питаннями. Коментоване читання уривків історичних текстів. Використання лінії часу для встановлення послідовності історичних подій. Розташування ключових подій української історії на лінії часу. Модерована дискусія “Українська гельсінська група: в боротьбі за права людини”. Індивідуальна робота (робота з підручником / з історичним джерелом, проблемне завдання / запитання, укладення історичного словника). Складання асоціативного куща (“застій”, “розвинений соціалізм”). Підготовка усного есе “Особливості радянської державної пропаганди в Україні”. Створення медіапродуктів за матеріалами теми.
---	---	---

закономірність системної кризи тоталітарної імперії, прояви цієї кризи в УРСР;		
Розділ 4. Відновлення державної незалежності України, її роль у розпаді Союзу Радянських Соціалістичних Республік.		
Знати: ☐ дати: Чорнобильської катастрофи, ухвалення «Декларації про державний суверенітет України», «Акта проголошення незалежності України», Всеукраїнського референдуму і виборів Президента України 1 грудня 1991 р. Розуміти: ☐ зміст понять: «багатопартійність», «державна незалежність», «інфляція», «мітингова демократія», «неформальні організації», «опозиція», «плюралізм», «політика гласності», «політика “перебудови”», «прискорення», «суверенітет»; ☐ вплив аварії на Чорнобильській атомній електростанції (АЕС) на зміни суспільної свідомості, активізацію екологічного, національно-демократичного, антиімперського рухів;	Політика «перебудови-прискорення-гласності» та її наслідки в УРСР. Чорнобильська катастрофа: передумови, позиція влади, заходи для подолання, наслідки. Виникнення націонал-демократичної, антикомуністичної опозиції. Утворення неформальних громадських організацій і груп. Народний рух України за перебудову. Перші альтернативні вибори (1990 р.). «Декларація про державний суверенітет України». «Революція на граніті». Відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки (Кримської АРСР). Створення Меджлісу кримськотатарського народу. Виявлення української національної ідентичності, посилення антиімперських настроїв. «Акт проголошення незалежності України». Всеукраїнський референдум і	Фронтальна робота (бесіда з елементами обговорення, аналіз історичних текстів, формулювання запитань до них). Групова (робота в парах, малих та / або великих групах, робота над проблемними питаннями. Коментоване читання уривків історичних текстів. Використання лінії часу для встановлення послідовності історичних подій. Розташування ключових подій української історії на лінії часу. Модерована дискусія щодо подій 1990-1991 року й їх історичного значення для України. Індивідуальна робота (робота з підручником / з історичним джерелом, проблемне завдання / запитання, укладення

□ значення прийняття «Декларації про державний суверенітет України», «Акта проголошення незалежності України»; референдуму 1 грудня 1991 р. як акту підтримки населенням України державної незалежності; □ закономірності процесів розпаду СРСР як імперії та відродження національної держави України. Уміти: □ визначати хронологічну послідовність і синхронність подій, явищ періоду «перебудови»; □ ролі й місця України в загальносоюзних суспільно-політичних процесах у 1991 р.; □ пояснювати передумови «Революції на граніті» та її вплив на відродження державної незалежності України; передумови, значення відновлення Кримської АРСР;	вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Роль України в розпаді СРСР. Біловезька угода та Алма-Атинська декларація. Міжнародне визнання державної незалежності України. Внесок української діаспори у відновлення державної незалежності України.	історичного словника). Складання асоціативного куща (“мітингова демократія”, “політика гласності”, “перебудова”). Підготовка усного есе “Чорнобильська катастрофа: історичні уроки для людства”. Добір фактів, що спростовують російські наративи у трактуванні української незалежності. Створення медіапродуктів за матеріалами теми.
--	---	--

Розділ 5. Розвиток України як незалежної держави.

Знати: □ хронологічні межі «Помаранчевої революції», дати схвалення Конституції України, проголошення курсу на євроатлантичну інтеграцію;	Державотворчі процеси. Президентура Л. Кравчука. Символічна передача влади від Державного центру Української Народної Республіки в екзилі. М. Плав'юк. Вибори 1994 та	Фронтальна робота (бесіда з елементами обговорення, аналіз історичних текстів, формулювання запитань до них).
--	--	--

□ основні державотворчі процеси в Україні впродовж 1991–2013 рр. Розуміти: □ зміст понять: «багатовекторність зовнішньої політики», «дефолт», «євроінтеграція», «корупція», «олігархічна система», «Помаранчева революція», «приватизація», «життєвий мінімум», «тіньова економіка»; □ історичне значення прийняття Конституції України, запровадження національної валюти, проголошення курсу на євроатлантичну інтеграцію, □ чинники формування громадянського суспільства в незалежній Україні; □ значення «Помаранчевої революції». Уміти: □ використовувати історичну карту для інтерпретації та реконструкції подій ; □ визначати: 1) основні тенденції та протиріччя соціально-економічного розвитку України в 1991–1998, 1999–2004, 2005–2009, 2010–2013 рр., 2) суперечності пошуків Україною зовнішньополітичних орієнтирів; □ висловлювати	президентура Л.Кучми. Будапештський меморандум. Ядерне роззброєння. Прийняття Конституції України 1996 р. Утвердження ринкової економіки. Запровадження національної валюти – гривні. Багатовекторність зовнішньої політики України та її наслідки. Президентські вибори 2004 р. «Помаранчева революція». Конституційна реформа. Президентура В. Ющенка. Політика національної пам'яті. Економічна політика: інвестиції, зростання добробуту населення. Спроби встановлення авторитарного режиму в 2010–2013 рр. Демографічна та етносоціальна структура населення України. Повернення кримськотатарського народу на історичну Батьківщину. Проголошення Україною курсу на євроатлантичну інтеграцію. Українська, російська і «радянська» ідентичності в Україні. Здобутки українців у сфері культури (наука, освіта, мистецтво, спорт).	Групова (робота в парах, малих та / або великих групах, робота над проблемними питаннями. Коментоване читання уривків історичних текстів. Використання лінії часу для встановлення послідовності історичних подій. Розташування ключових подій української історії на лінії часу. Модерована дискусія щодо багатовекторності зовнішньої політики України. Індивідуальна робота (робота з підручником / з історичним джерелом, проблемне завдання / запитання, укладення історичного словника). Складання асоціативного куща (“Помаранчева революція”, “євроінтеграція”). Підготовка усного есе “Повернення кримськотатарського народу на історичну Батьківщину”. Укладання довідкового видання “Здобутки українців у добу незалежності в сфері культури (наука, освіта,
---	---	--

аргументовані судження про перебіг державотворчих процесів; важливість розвитку України як незалежної демократичної держави, її європейської інтеграції.		мистецтва, спорт) (можна обрати одну з складових). Створення медіапродуктів за матеріалами теми.
--	--	---

Розділ 6. Європейський вибір України. Російсько-українська війна.

Знати: □ хронологічні межі Революції Гідності та російсько-української війни ХХІ ст., анексії Криму, основних подій антитерористичної операції/операції об'єднаних сил, широкомасштабного вторгнення військ РФ в Україну та відсічі йому (оборона Києва, Маріуполя та інших українських міст, Бучанська трагедія, вигнання російських окупантів із Харківщини); □ основні регіони і місця бойових дій російсько-української війни. Розуміти: □ зміст понять: «безвізовий режим», «волонтерський рух», «гібридна війна», «денацифікація України», «добробат», «Євромайдан», «злочин агресії», «інтеграція», «кіборги», «колаборацій на діяльність», «люстрація», «рашизм», «реімперіалізація», «російсько-українська	Геополітичний вибір України: утвердження євроінтеграційного курсу. Україна в імперській доктрині «руського міра». Зрив угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС). Євромайдан. Революція Гідності. Небесна Сотня. Президентські та парламентські вибори 2014 р. Президентство П. Порошенка. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Надання українцям права на безвізовий режим в'їзду в країни ЄС. Початок війни РФ проти України: окупація, анексія Криму, збройна агресія на сході України. Антитерористична операція/операція об'єднаних сил (АТО/ООС).. Мінські домовленості. Кримськотатарський народ в умовах терору та окупації Кримського півострова. Українське громадянське суспільство в обороні держави. Добровольчі	Фронтальна робота (бесіда з елементами обговорення, аналіз історичних текстів, формулювання запитань до них). Групова (робота в парах, малих та / або великих групах, робота над проблемними питаннями. Коментоване читання уривків історичних текстів. Використання лінії часу для встановлення послідовності історичних подій. Розташування ключових подій української історії на лінії часу. Модерована дискусія щодо зриву угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: наслідки для України. Індивідуальна робота (робота з підручником / з історичним джерелом, проблемне завдання / запитання, укладення
--	---	--

війна», «русській мір», «статус кандидата на членство в ЄС», «тимчасово окупована територія», «томос»; □ передумови та значення Революції Гідності; □ необхідність вшанування пам'яті героїв Небесної Сотні та російсько-української війни; □ характер російсько-української війни як справедливої, визвольної для України, несправедливої, загарбницької, позначеної намірами реімперіалізації для Росії □ широкомасштабне вторгнення 2022 р., злочини Російської Федерації в Україні як акт геноциду Українського народу; □ захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки як обов'язкову умову незалежності; □ роль громадянського суспільства в розвитку української держави та забезпеченні її обороноздатності; □ важливість для України повноправного членства в ЄС і Організації Північноатлантичного	батальйони. Волонтерський рух. Міжнародна підтримка України в умовах війни. Значення утворення канонічної автокефальної Православної церкви України (ПЦУ). Релігія, церкви й релігійні організації та війна. Президентські вибори 2019 р. та президентство В. Зеленського. Земельна та інфраструктурна реформи. Цифровізація України. Спроби досягти порозуміння з російським режимом. Широкомасштабне вторгнення російських військ на терени України: перебіг, результати. Збройні сили України (ЗСУ), Національна гвардія, територіальна оборона, громадянське суспільство та влада в обороні країни. Сили Оборони України. Спротив цивільного населення. Злочини геноциду та воєнні злочини РФ. Терор проти цивільного населення. проти України. Нищення економіки України. Російська пропаганда як інструмент підбурювання до війни і геноциду. Розгортання дипломатичної боротьби України. Створення міжнародної коаліції держав на підтримку незалежності й обороноздатності України.	історичного словника). Складання асоціативного купця (“Революція Гідності”, “Небесна Сотня”, “гібридна війна”). Підготовка усного есе “Сила волонтерського руху”. Створення медіапродуктів за матеріалами теми.
--	---	---

договору (НАТО); □ значення міжнародної підтримки територіальної цілісності та державної незалежності України. Уміти: □ встановлювати хронологію подій російсько-української війни; □ використовувати карту як джерело інформації про перебіг російсько-української війни; □ обґрунтувати на основі аналізу документів злочини РФ як геноцид Українського народу; □ визначати передумови, ознаки та наслідки збройної агресії Росії проти України; □ висловлювати обґрунтовані судження щодо можливих шляхів розвитку України в Європі та у світі;	Надання Україні статусу кандидата в члени ЄС. Повсякдення в умовах війни: індивідуальний досвід, стратегії виживання та боротьби. Здобутки української культури в умовах російсько-української війни.	
---	--	--

УЗАГАЛЬНЕННЯ ДО КУРСУ.

Україна й цінності людського буття в сучасному світі.

Знати: □ основні етапи розвитку українського суспільства в ХХ – на початку ХХІ ст.; Розуміти: □ зміст понять: «воєнні злочини», «геноцид», «злочини проти людства», «права людини», «постіндустріальне (інформаційне) суспільство», «тоталітарна	Країни й організації – центри ухвалення рішень, важливих для безпеки, розвитку і стабільності в сучасному світі. Місце та роль України в протистоянні світової демократії авторитаризму та імперській політиці. Контури нової системи міжнародних відносин. Сценарії близького майбутнього України.	Характеристика (в гурті) сучасної політичної карти світу, визначення держав та організацій, які станом на тепер є центрами прийняття рішень, що впливають на долю світу. Дискусія про місце і роль України в протистоянні світової демократії авторитаризму та імперській політиці. Моделювання (в малих
--	--	---

імперія», «українська громадянська (політична) нація»; □ масштаби людських і матеріальних втрат України в 1914–2025 рр.; □ як суспільно-політичні зміни позначаються на свідомості та повсякденні людей. Уміти: □ визначити основні тенденції розвитку світу наприкінці ХХ – у першій чверті ХХІ ст.; □ спрогнозувати роль незалежної України у світових політичних, економічних і культурних процесах ХХІ ст.; □ схарактеризувати зміни у свідомості українців та спільноти народів ЄС в контексті російсько-української війни.		групах/парах) нової системи міжнародних відносин. Аргументоване прогнозування близького майбутнього України.
--	--	--